

Esben Schjørring:

Den national-globale lukkelov

Mens V og S har udelukket ideologien kæmper De Radikale og Dansk Folkeparti om 'den national-globale lukkelov': De Radikale åbner døren mod det globale fællesskab, mens Dansk Folkeparti vil have den lukket i. Det er her, den *rigtige* politiske diskussion ligger – og når de store partier ignorerer den, medvirker de til at tømme demokratiet for indhold.

Det skriver Esben Schjørring. Hans egen konklusion lyder: "Så længe vi fortsætter med at tænke indenfor det nationalstatslige paradigme, er vi ikke længere herre over vores omgivelser, fordi vi ikke længere er i stand til at definere dem eller vores forhold til dem. Vi må blive de europæere vi er, og ophøre med at definere os som de danskere, der aldrig har fandtes."

Af Esben Schjørring, stud. mag.

HVORDAN bør vi forstå resultatet af valget 8. februar? To særligt bemærkelsesværdige elementer kræver en forklaring. På den ene side: forholdet mellem regeringens fastholdelse af flertallet og socialdemokratiets tilbagegang og splittelse. På den

anden: forholdet mellem fremgangen til henholdsvis Dansk Folkeparti og de Radikale. Begge dele har betydning for, hvilke fordringer 'det politiske' står overfor i fremtiden.

Hvem kan bedst administrere velfærdsøkonomien?

Selvom Socialdemokratiets mediefremtræden under valgkampen var åbenlyst tandløs og kunstig er det alligevel blevet en ofte gentaget tese, at det socialdemokratiske projekt har 'sejret ad helvede til'. Det er både rigtigt og forkert. Tilbage i den industrielle tidsalder var det politiske spektrum *både* defineret ud fra begreber om, hvordan samfundsøkonomien skulle indrettes *og* ud fra overordnede menneskesyn og verdensanskuelse (der angav hvilke handlinger, der skulle iværksættes indenfor det samfundsøkonomiske system). Set i et kort perspektiv er det rigtigt, at der i dag ikke eksisterer en reel politisk uenighed om kapitalismen – eller om, at en stor velfærdsstat er et udmærket middel til administrationen af det overskud, kapitaløkonomien akkumulerer (både med hensyn til samfundets generelle sociale stabilitet såvel som den fortsatte økonomiske vækst). Hvad der derimod ikke er lykkedes i og med det socialdemokratiske projekt, er den *frisættende reform af mennesket og dets verden*, som var dets egentlige intention.

Dengang de Konservatives Poul Møller og Socialdemokratiets Ivar Nørgaard (i 60'erne) diskuterede velfærdsstaten var det med udgangspunkt i netop menneskesyn og verdensanskuelse – med et andet ord, det 'politisk-ideologiske'. Ville eller ville velfærdsstaten ikke frembringe generelle muligheder for menneskets realisering af sin frihed? For den konservative Møller var sagen klar: Velfærdstaten ville – med sin strukturering og ordning af menneskets færden og tænkning – føre til stadigt stigende samfundsmæssig stagnation, idet den ville leve på pantsætningen af individualitetens generelle kreativitet. Nørgaard derimod så muligheden for, at det social-demokratiske menneske ville ophøre sin materielle jagt og vende sig mod sin egentlighed og kreativitet og mod frie funderede fællesskaber.

Med en parafrasering af Villy Sørensen: selvom begge synspunkter ikke kunne være rigtige på samme tid, kunne de derimod godt begge være forkerte – på samme tid. For hverken højrefløjen eller venstrefløjen fik ret.

Den opgave, som endnu mangler i fuldførelsen af det socialdemokratiske projekt er altså menneskesynet og verdensanskuelsen. Eftersom velfærdsstaten også er blevet en uomgængelig del af Venstres og de Konservatives politik, er det politisk-ideologiske ikke kun overskydende i forhold til Socialdemokratiet, men noget der generelt er blevet udgrænset fra den politiske diskussion mellem de partier, der traditionelt får den centrale politiske magt i Danmark. Socialdemokratiet har skudt det politisk-ideologiske spørgsmål i baggrunden, både fordi det ikke lykkedes endeligt at reformere hverken mennesket eller verden med indførelsen af velfærdsstaten, og fordi velfærdsspørgsmålet i sig selv sikrede partiet en stabil platform for mulig regeringsmagt. Venstre har skudt det politisk-ideologiske i baggrunden både for overhovedet at kunne spille en politisk rolle, men også fordi velfærdssamfundet alligevel ikke gik i stå, sådan som en liberal politisk tænkning ellers havde forudsagt. Med andre ord blev administrationen af velfærdsstatsøkonomien det eneste tilbageværende politiske spørgsmål. Spørgsmålet om, hvem der skal have den politiske magt er dermed blevet spørgsmålet om hvem, der bedst kan administrere velfærdsøkonomien.

Medierne som mikrofonholdere

Kampen mellem Venstre og Socialdemokratiet ved det nyligt overståede folketingsvalg var mest af alt en økonomisk kamp om hvem, der kunne give og spare de rigtige beløb. Diskussionen havde ingen rigtig resonans havde i befolkningen. Ifølge socialdemokraterne var det fordi diskussionen kom til at dreje sig om abstrakte fremskrivninger af udgifter og indtægter – så ingen kunne vide om der i egentlig forstand blev givet 24 milliarder til de gamle, børnefamilierne og de syge, eller om de ligefrem ville få mindre end i dag.

For så vidt som Venstre er ”socialdemokratiet light” – og der altså ikke er reel forskel mellem hvem af de to partier, der sidder på regeringsmagten – skal vi altså forstå den ca. tiårige rytme med hvilken de afløser hinanden, samtidig med den stigende (medie)fokus på personlighed eller mangel på samme, som et resultat af denne gråmelerede ensartethed. Mange udlægninger af Lykketofts nederlag går netop på, at han brugte for meget tid på at understrege ikke-eksisterende forskelle mellem sig

selv og Fogh, hvilket blev symboliseret ved de ens frisurer og de ens jakkesæt. Derfor kunne Foghs evne til at fremstå som den moderne kompetente leder fra starten reducere Lykketoft til en støvet og hidsig teknokrat, som (for) få kunne fatte umiddelbar sympati for.

Samtidig er mediedebatterne kun på overfladen er en politisk diskussion, og i virkeligheden serier af anledninger for at brage budskaber igennem, der er så flertydige, at de ikke længere kan siges at have et egentligt politisk indhold. Og mediernes refleksion over spillet mellem dem selv og politikerne – om hvem, der styrer hvem og hvornår – er kun tilsyneladende kritisk. Denne ”meta-diskussion” af magtens teknik er i virkeligheden en tildækning af den kendsgerning, at det politisk-ideologiske for længst er udgrænset fra centrumet i vores politiske diskussion. Fordi verdens og menneskets politiske virkelighed er blevet udelukket fra de regeringspotentielle partiers diskussion, er selve formen for den politisk-demokratiske diskussion det eneste tiloversblevne, som politikere og medier kan mødes omkring. Derved får såvel medierne som politikerne en fælles interesse i at skjule, at det mest centrale spørgsmål for vores demokrati – nemlig: hvem der skal have magten – er ligegyldigt. Derfor har tv’s journalister åbenbart ikke noget imod at reducere sig til omvarende mikrofonholdere for denne guddommeliggørelse af ligegyldigheden. Selve udelukkelsen kom til eksplicit udtryk i valgkampens slutfase, hvor Fogh erklærede den liberale ideologi for forældet.

Ligesom der ikke er nogen reel uenighed om rammerne for den økonomiske politik mellem Venstre og Socialdemokratiet, lige så stiltiende enige er de to partier om *ikke* at lade menneskesyn og verdensanskuelse blive ledende for hverken diskussionen mellem dem eller for deres respektive politiske identiteter netop fordi dette spørgsmål med det samme ville stille spørgsmål til disse partiers egentlige demokratiske relevans.

Regeringspartiernes fastholdelse af flertallet og socialdemokratiets tilbagegang er en funktion af, at de politisk-ideologiske spørgsmål om menneskets og verdens bestemmelse er blevet fortrængt af kampen om hvem, der bedst kan administrere firmaet Danmark. Derfor blev imaget som slagkraftig, troværdig og beslutsom leder valgets afgørende parameter, og dermed den centrale styrkeprøve

mellem Fogh og Lykketoft. Når det politisk-ideologiske indhold er suspenderet, er det eneste der er tilbage de personer, som skulle repræsentere forskellige holdninger, hvorved valget automatisk bliver et quasi-amerikansk præsidentvalg. Socialdemokratiet tabte valget, fordi Lykketoft tabte kampen om at præsenter sig som den mest duelige præsident.

Den national-globale lukkelov

Men det politisk-ideologiske spørgsmål om mennesket og verden var centralt for polariseringen mellem de Radikale og Dansk Folkeparti. De Radikale forholder spørgsmålet om lovgivning på udlændingeområdet til internationale konventioner, der ikke alene skal kunne *overrule* den danske lovgivning, men som også er udtryk for en bestemt fordring om menneskelighed (der, som efterkrigstidens erfaringer har vist, ikke kan tages for givet). Dansk Folkeparti definerer den substans, der er baggrund for udformningen af den danske lovgivning, som ”danskheden” og ”folkeligheden” – det vil sige, at indholdet i loven væsentligt skal bæres af intentionen om bevaringen af det specifikt danske. Vores jord, vores ret.

Samtidig er de Radikale det mest positive og eksplicitte EU-parti i Folketinget, mens Dansk Folkeparti er selve manifestationen af den danske EU-modstand, som altid har været overvejende nationalistisk, og som nu også har fået et stærkt konservativt præg. Den politiske polarisering mellem de Radikale og Dansk Folkeparti handler om national-global lukkelov: De Radikale åbner døren mod det globale fællesskab og vil lade det blive en del af kernen i dansk politik, mens Dansk Folkeparti lukker døren i overfor det globale, som for alt i verden må holdes ude fra at besmitte den danske substans med sin truende fremmedhed.

At de to partier begge over de sidste 8-10 år har oplevet en stærk fremgang, er netop udtryk for, at den udgrænsede diskussion om at definere det politisk-ideologiske ideal viser sig stadigt mere påtrængende i den folkelige erfaring. Problemet er så, at begge partier – på trods af fremgangen – kun er støttepartier for en mulig regering med enten Venstre eller Socialdemokratiet. Dermed vedbliver menneskesynet og verdensanskuelsen at være perifert, og kommer

aldrig til at udgøre det mest centrale spørgsmål i dansk politik i sin nuværende form.

Mens den gråtonede midte af dansk politik er præget af en økonomisk-politisk implosion, så er spørgsmålet om, hvad det politiske menneske er, og hvordan verden må anskues politisk, en ideologisk-politisk eksplosion. Folketingsvalget 2005 peger på en grundlæggende spaltning i det politiske mellem styringen af den økonomi, som er bestemmende for vores samfundsvirkelighed på den ene side – og så vores begreber om mennesket og verden, som *burde* lede denne styring af økonomien på den anden. Denne opdeling i den politiske debat peger også på Venstres og Socialdemokraternes tabte stemmer, og på deres potentielle interne splittelser – i begge tilfælde til gavn for både de Radikale og Dansk Folkeparti. Konklusionen på folketingsvalget 2005 er således, at spaltningen mellem økonomi og politik nu er kommet til eksplicit udtryk.

Virkeligheden er stukket af fra nationalstaten

Det allermest grundlæggende mål for den demokratiske politik er *friheden* – forstået som realiseringen af den folkelige vilje i forhold til den samfundsmæssige materie, hvori denne vilje finder sin omgivende virkelighed. Det, der netop var grunden for den politiske uenighed mellem højre og venstre i (dansk) politik i almindelighed, og i forhold til spørgsmålet om velfærdsstatens indførelse i særdeleshed, var forskelle i udlægningen af forholdet mellem mennesket/folkeviljen og den økonomiske materie. Kort sagt var forskellen mellem højre og venstre spørgsmålet om frihedens ”hvordan?”.

Folketingsvalget har netop vist, at diskussionen om hvad mennesket/folkeviljen er, nu er løst fra det økonomisk-administrative spørgsmål, hvorved spørgsmålet om friheden som sådan er blevet suspenderet. Spaltningen mellem politik og økonomisk administration kan dermed betegnes som en demokratets krise. Den fordring, der melder sig med resultatet af Folketingsvalget, er dermed ikke en hvilken som helst fordring, med derimod selve den grundlæggende fordring for demokratisk politik.

Vi skal ikke her gentage problematikken i overgangen fra politisk økonomi til økonomisk politik, som Habermas flere gange har tematiseret. Vigtigere er, at denne spaltning af det politisk-

ideologiske og det økonomiske i dag suppleres af den splittelse mellem magt og politik som især Ulrich Beck og Zygmunt Bauman har påpeget. I industrisamfundets økonomi, hvor borgerne var enten arbejdstagere eller arbejdsgiver, fungerede nationalstaten som en effektiv rammekonstruktion for administreringen af væksten.

Nu befinder vi os imidlertid i en situation, hvor de økonomiske strukturer og bevægelser fundamentalt har overskredet nationalstatens rammekonstruktion, men hvor nationalstaten som teoretisk-praktisk paradigme *stadig* er ledende for politikken. Den materie, det politiske skal forholde sig til for at sikre frihedens fordring, er stukket af fra den politiske tænkning, som skal begribe den, for overhovedet at kunne realisere friheden.

Når Beck taler om en ”ny kritisk teori” med en kosmopolitisk optik, der ”åbner op for forhandlingsrum og -strategier, som det nationale synspunkt udelukker” (*Lettre Internationale*, nr. 2), og når Bauman taler imod ”den lokale forsknings logik” og for ”globaliseringens bjergbestigere” (*Lettre Internationale*, nr. 6), handler det altså om nationalstatens manglende evne til at indløse frihedens fordring. Begge når frem til nødvendigheden af opgøret med nationalstaten såvel praktisk som teoretisk, fordi udtænkningen af de handlinger, der skal realisere vores politiske frihed, ikke kan finde sted indenfor nationalstaten som teoretisk-praktisk paradigme for politikken.

Netop spørgsmålet om det nationale overfor det globale i forhold til spørgsmålet om, hvad mennesket er, trådte frem som det, der konstituerede polariseringen mellem de Radikale og Dansk Folkeparti. Derfor kan vi også kan sige, at det, der trænger sig på i den folkelige erfaring, er selve frihedens fordring – samtidig med at Socialdemokratiet og Venstre som de to centrale partier, der kan danne regering i Danmark, fastholder deres position ved netop at udelukke dette spørgsmål fra den politiske diskussion. Med Folketingsvalget melder sig ikke alene fordringen om en politisk gentænkning af forholdet mellem mennesket og dets globale verden, men også, at denne politisk-ideologiske diskussion skal centreres i hjertet af vores politiske debat. Den spaltning vi lige nu ser udfoldet i dansk politik er netop udtryk for, at nationalstaten ikke længere kan indfri demokratiets frihedsfordring. Vi taler simpelthen ikke med

hinanden om den virkelighed, vi ikke desto mindre alle er en del af, og som vi deltager i skabelsen af.

Europa som frihedens genåbning

Denne virkelighed stiller os overfor helt centrale spørgsmål, der alle knytter sig til de globale økonomiske strukturer, som hverken stilles eller besvares hverken teoretisk eller praktisk i nationalstatens ramme. Disse spørgsmål angår miljøet, forholdet til den enorme og urimelige forskel mellem rige og fattige lande (som også er blevet et sikkerhedspolitisk og flygtningepolitisk problem) og den omsiggribende monokulturalisering af os selv og resten af verden. Det er ikke alene absurd, at vi diskuterer 50-ørers gebyrer, mens vi som krigsførende kapitalistisk land passivt og fuldstændigt følelsesforladt ser til, mens rædslerne i Darfur ingen ende når; mens gletscherne omkring sydpolen smelter; mens amerikanerne overfor Iran påbegynder den samme retorik, der førte til den mest uretfærdige krig siden Vietnam, og mens fangerne på Guantanamo-basen skal finde sig smurt ind i kvindelige forhørslederens menstruationsblod.

Nej, det er ikke kun absurd: Det er selve udtrykket for den ufrihed, vi lige så stille og roligt flygter ind i, og som vores nuværende politiske system er oppebåret ved. Så længe vi fortsætter med at tænke indenfor det nationalstatslige paradigme, er vi ikke længere herre over vores omgivelser, fordi vi ikke længere er i stand til at definere dem eller vores forhold til dem. Og vi er heller ikke længere i stand til at sige, hvem og hvad vi selv er. Dette er selve formelen for den politiske ufrihed.

KONKLUSIONEN er, at inden de radikale og den danske venstrefløj alene vælger at basere deres eksistens og identitet på afstanden mellem dem og Pia Kjærsgaard, bør man sætte sig ned og udfolde en politisk tænkning, der ikke er rent negativ. Fordringen drejer sig om at indsætte det globale fællesskab og i særlig grad EU i hjertet af den politiske problematik i vores region af Europa. Fordringen for vores generation er afgørende: Det handler om – i teori såvel som i handling – at forlade nationalstaten som ramme for politisk tænkning og handling eller som romantisk forestilling om et Danmark, der aldrig var. Og i stedet opstille en europæisk idé, som ikke alene skal danne betingelse for fællesskabet med dem, der engang var

franskmænd, tyskere, tyrkere, tjekker etc., men som også skal indsætte åbenheden generelt i verdens orden – som modtræk overfor den kulturessentialisme, der i dag præger såvel den europæiske, arabiske som den amerikanske diskurs. Hvis den frihed som vi har arvet fra nationalstatens velmagtsdage skal fastholdes, må vi i dag udføre opgøret med netop nationalstaten. Vi må blive de europæere vi er, og ophøre med at definere os som de danskere, der aldrig har fandtes.

Esben Schjørring (f. 1980) er student fra Vordingborg Gymnasium, stud. mag. i filosofi på Københavns Universitet, med særligt fokus på filosofihistorie og moderne tysk og fransk filosofi. Har boet, arbejdet og studeret i Galway i Irland og i Berlin.